

Landbruksforskningen på Smøla er 50 år

Det er i 1987 50 år siden systematisk forsøksvirksomhet ble startet på Smøla-myrene. Formålet med forsøkene var å finne løsninger på de mange problemer som oppsto ved oppdyrkingen og bruken av jorda på Selskapet Ny Jords bureisingsfelt. Spørsmålene som skulle besvares gjennom forskning og forsøk, omfattet bl.a. dyrkingsteknik, gjødslingsproblemer og mangelsykdommer på både planter og dyr. En var blitt pinlig oppmerksom på problemene ved dyrking og bruk av myrarealene som viste seg å være særdeles fattige på plantenæringsstoffer og problematiske av også andre årsaker.

Ledelsen av Selskapet Ny Jord med konsulent Eystein Gjelsvik i spissen, gikk derfor sterkt inn for å bygge ut forsøk- og forskningsvirksomhet på myrjorda. Som basis for virksomheten bygget Ny Jord ut forsøksgården Moldstad. Her ble etter hvert et stort antall forsøksfelter anlagt.

Den første bevilgningen til forsøksgården ble gitt i 1937, og reising av de første bygninger kunne ta til.

Forskningen og forsøksvirksomheten, og ikke minst demonstrasjonene for bureiserne, fikk en enorm betydning. Denne virksomheten var helt avgjørende for opprettholdelse og den videre utbygging av bureisingen. I dag ser man

resultatene. De mange velstelte bruk vidner om samarbeid mellom praktikerens harde arbeid og forskningens anvisninger om gjødsling og driftsmåte.

Det er ikke vanskelig å forstå at uten forskningen ville bureisingen ha stoppet opp og brukene sannsynligvis blitt fraflyttet.

Det var så absolutt på sin plass at Statens forskingsstasjoner i landbruk, satte i gang arbeidet for markering av 50 års landbruksforskning på Smøla med et seminar. Temaet ble følgende: «Bruk av natur- og kulturlandskap i kystområdene.»

Arrangementet ble ledet av Statens forskingsstasjon Kvithamar, som nå driver forsøksgården Moldstad som en avdeling av forskingsstasjonen på Kvithamar. Seminaret ble avviklet i dagene 25.-27. mai med et 20 talls fagforedrag. Foredragene under seminaret vil bli offentliggjort i Jord og Myr og tilslutt samlet som en egen trykksak. Det var dessuten utferder med faglig og turistmessig innhold i en fin kombinasjon.

Under befaringen 25. mai stoppet deltakerne opp ved bautasten som er reist til minne om bureisingspioneren og lederen av Ny Jords virksomhet gjennom mange år, konsulent Eystein Gjelsvik. Undertegnede hadde det ærefulle oppdrag å minnes foregangsmannen Eystein

Gjelsvik. Jeg er frimodig nok til å ta med de ord som jeg sa ved anledningen:

Minneord ved Eystein Gjelsviks bauta.

«Vi har stanset her ved denne bauta for å hedre minnet til den mann som har betydd mest for bureisingen i vårt land.

Landbrukskandidat Eystein Gjelsvik ble ansatt som sjef i Selskapet Ny Jord 1. april 1917. Han var den suverene leder av bureisingen og selskapets øvrige virksomhet gjennom mer enn 33 år til sin død 26. juni 1950, 69 år gammel.

Eystein Gjelsvik kom til Selskapet Ny Jord og bureisingsvirksomheten da tiden var moden for å øke aktiviteten. Allerede på første årsmøte etter ansettelsen, høsten 1917, la Gjelsvik frem i et foredrag, «Grunnlinjer for kolonisasjonsarbeidet i Norge». Retningslinjer som stort sett ble fulgt i bureisningsarbeidet helt frem til vår maskinalder.

Gjelsvik hadde de nødvendige kunnskaper for arbeidet, han var nøktern og klok i sine vurderinger, men han hadde også visjoner om hva som kunne skapes av nye bruk og jordbruksgrender både i sentrale strøk og i utkant-Norge.

Vi kan trygt si at Gjelsvik så både problemene og mulighetene. Han vant myndighetenes tillit og fikk bevilgninger både til innkjøp av jordarealer og utbygging for bureising.

Gjelsvik vant også bureisernes tillit og respekt. Han ble deres naturlige leder, rådgiver og trøster i vanskelige situasjoner.

Her på Smølamyrene var Gjelsvik mange ganger før han slo til. Han var selvsagt klar over vanskelighetene med bureising på de næringsfattige myrene som ligger på fjellgrunn. Men behovet for nye arbeidsplasser og muligheter til selvberging var her meget stort. Bl.a. feilslått fiske og direkte nød truet mange familier da Gjelsvik og Ny Jord i 1928 kjøpte inn de første arealene her og startet opp bureisingsvirksomhet i begynnelsen av 1930-årene.

Jeg tror man kan si at situasjonen p.g.a. jordkvaliteten virket ganske håpløs mange ganger før forsøksvirksomheten og rådgivningen kunne gi anvisninger om jordarbeiding, gjødsling, problemer med mikronæringsstoffene og dreneringen.

I dag ser vi resultatene omkring oss her på Smøla. Store deler av de golde, næringsfattige, løse og blaute myrarealer er gjort om til fruktbare jorder med veldrevne gårdsbruk. Gjelsvik sine visjoner har slått til. Seieren er vunnet for mange bruk.

Dette takker vi for i dag og hedrer Eystein Gjelsvik, som lederen av tiltakene her fra oppstartingen av og frem til han gikk bort fra sin betydningfulle gjerning.»

Ole Lie

Deltakelse ved seminaret før orientering forsøkgården Moldstad. Merk beplantningen ved tunet. For 50 år siden var det snaumyr her.

Foto Styrkar Foss

Ved bautaen til bureisingsleder Eystein Gjelsvik.

Foto Styrkar Foss